

Advies inzake de wijziging van het Besluit tarieven in strafzaken 2003 en het Besluit beëdigde tolken en vertalers

Dit document bevat de alternatieve tekst van het origineel. Dit document is bedoeld voor mensen met een visuele beperking, zoals slechtzienden en blinden.

De minister van Justitie en Veiligheid
Prof. mr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Datum: 3 juli 2019

Inhoud van de brief

Geachte heer Grapperhaus,

Bij brief van 24 april 2019, kenmerk 2558445, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake de wijziging van het Besluit tarieven in strafzaken 2003 (het 'Btis') en het Besluit beëdigde tolken en vertalers (het 'Bbtv').

DE BESLUITEN

De wijzigingen vloeien voort uit het programma Tolken in de toekomst. Ze hebben betrekking op twee specifieke aspecten ten aanzien van de inzet van tolken en vertalers bij de Rijksoverheid. In de eerste plaats worden de inschrijfeisen voor tolken in het Register beëdigde tolken en vertalers (hierna: Rbtv) in het Bbtv aangepast. Hierdoor kunnen in het Rbtv meerdere kwalitatieve inschrijfniveaus worden gehanteerd. In de tweede plaats worden de vaste tarieven voor tolk- en vertaaldiensten die zijn opgenomen in het Btis, omgezet naar minimumtarieven.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

ADVIES

Op grond van artikel 28 van de Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv) moeten (onder andere) de tot de rechterlijke macht behorende gerechten uitsluitend gebruik maken van beëdigde tolken. Daarmee heeft de wetgever enerzijds willen bevorderen dat in het justitiedomein tolken worden ingezet waarvan de kwaliteit en integriteit is gewaarborgd en anderzijds dat tolken zich blijven inzetten voor kwaliteitsverbetering van hun beroepsuitoefening.² In het huidige Rbtv worden uitsluitend tolken op taalvaardigheidsniveau C1 van het Europees Referentiekader voor de Talen als beëdigd tolk toegelaten. Met de wijziging van het Bbtv wordt inschrijving in het Rbtv ook mogelijk gemaakt voor tolken op taalvaardigheidsniveau B2. Uit het Bbtv volgt dat in het Rbtv een duidelijk onderscheid zal worden gemaakt naar de twee niveaus van taalvaardigheid.

Het voorstel om tolken die niet voldoen aan taalvaardigheidsniveau C1, maar wel aan taalvaardigheidsniveau B2 en die noodgedwongen al wel worden ingezet door afnameplichtige organisaties als bedoeld in artikel 28 Wbtv onder de werking van de Wbtv te brengen, zodat ook aan deze tolken kwaliteits- en integriteitseisen kunnen worden gesteld, wordt door de Raad onderschreven. De Raad vraagt zich evenwel af of door de voorgestelde uitbreiding van het register de kwaliteit van de tolken die door afnameplichtige organisaties worden ingezet nog voldoende gewaarborgd is. Volgens de toelichting op het Besluit blijven afnameplichtige organisaties ook na inwerkingtreding van het Besluit onverkort tolken met taalvaardigheid C1 uitvragen. Dat volgt echter niet uitdrukkelijk uit de Wbtv. Ook als een beëdigd tolk op taalvaardigheidsniveau B2 wordt ingezet, zal in de toekomstige situatie zijn voldaan aan de afnameplicht van artikel 28 Wbtv. Voor de rechter - en ook voor andere afnameplichtigen - lijkt geen motiveringsplicht te gelden indien gebruik wordt gemaakt van een B2-tolk (voorheen een niet-registertolk) in plaats van een C1-tolk, zoals wel is vereist voor het inzetten van niet-registertolken. Om de naleving van het uitgangspunt dat pas wordt uitgeweken naar een B2-registertolk als niet of niet tijdig een C1-registertolk beschikbaar is te waarborgen, adviseert de Raad om dit uitgangspunt en de bijbehorende motiveringsplicht in de regelgeving (in artikel 28 Wbtv of in het Bbtv) te verankeren.

In het verlengde hiervan roept het voorstel vragen op met betrekking tot de praktische uitvoering, zoals wie (anders dan de afnameplichtige organisatie) in een concrete zaak de controle uitvoert op de naleving van het uitgangspunt dat in beginsel een tolk met taalvaardigheidsniveau C1 wordt ingezet, wat de consequenties van die controle zijn als blijkt dat dit uitgangspunt niet is nageleefd en hoe naleving van dit uitgangspunt in meer algemene zin zal worden gemonitord en gehandhaafd. Nu op basis van de voorgestelde regelgeving van de rechter niet uitdrukkelijk wordt verlangd dát hij controleert (en van

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

² Kamerstukken II 2004-2005, 29 936, nr. 3, p. 5 en 23

die controle verantwoording aflegt) of de opgeroepen tolk een beëdigd tolk is op C1 of B2 niveau lijkt die verantwoordelijkheid te verschuiven naar de intermediair³. Dit lijkt onwenselijk, ook uit Europeesrechtelijk oogpunt. Het (fair-trial)recht op vertolking op de terechtzitting is verankerd in art. 6 lid 3 EVRM en art. 14 lid 3 IVBPR alsmede in richtlijn nr. 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures. Artikel 5 van de richtlijn verplicht lidstaten concrete maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de verstrekte vertolking van voldoende kwaliteit is om het eerlijke verloop van de procedure te waarborgen. Daarbij is het de vraag of op dit punt binnen een aanbesteding voldoende en werkbare afspraken gemaakt kunnen worden tussen intermediair en afnameplichtige organisaties. Aanvulling van de toelichting op dit punt acht de Raad wenselijk.

Daarnaast rijzen er andere vragen over de uitvoerbaarheid van of praktische gevolgen voor de huidige wetgeving en praktijk van de aanbesteding. Hoewel deze onderwerpen meer een rol zullen spelen in de voorgenomen aanbestedingen van tolkdiensten, hecht de Raad er aan, gelet op het belang daarvan, om daar thans reeds aandacht voor te vragen. Hierbij merkt de Raad op dat de toelichting (zie noot 3) ervan lijkt uit te gaan dat de hele rechtspraak zal deelnemen aan de Europese aanbesteding. In de gevallen waarin de gerechten zelf verantwoordelijk zijn voor het inzetten van tolken (zoals in sommige civiele en bestuursrechtelijke zaken) is daarover echter nog geen besluit genomen.

In strafzaken is het openbaar ministerie verantwoordelijk voor het oproepen van tolken. Het openbaar ministerie zal tolkdiensten in het nieuwe stelsel in ieder geval aanbesteden. Dat betekent dat in strafzaken niet langer het openbaar ministerie of tolkenbureau, maar een intermediair de tolk voor de tolkdienst selecteert. De Raad beveelt aan in de toelichting aandacht te besteden aan de vraag hoe in de nieuwe situatie - via een intermediair - het benodigde maatwerk zal worden geleverd, zodat op grond van de bijzonderheden van het geval (denk bijvoorbeeld aan spoedzittingen) de juiste en geschikte tolk bij de opdracht wordt ingezet. Dat is niet alleen van belang voor een eerlijk proces, maar ook voor een efficiënte rechtspleging. De Raad werpt bovendien de vraag op hoe in deze nieuwe situatie uitvoering zal worden gegeven aan bijvoorbeeld de artikelen 319 en 320 Wetboek van Strafvordering, inhoudende dat de tolk na onderbreking of schorsing van het onderzoek ter terechtzitting door de rechter aangezegd c.q. door het openbaar ministerie opgeroepen wordt voor de hervatting van het onderzoek. Ook in art. 4.3.7 van het landelijk strafprocesreglement zoals dat per 1 januari 2019 geldt (Stcrt. 2018, 64607) is tot uitdrukking gebracht dat de tolk de strafzaak volgt. Dit betekent dat bij aanhouding van de strafzaak bij voorkeur dezelfde tolk wordt opgeroepen of aangezegd aanwezig te zijn bij de voortzetting van de behandeling.

Dit geldt ook voor andere kwaliteitseisen die de rechtspraak en het openbaar ministerie stellen met betrekking tot de inzet van tolken en die hun weerslag hebben gevonden in het landelijk strafprocesreglement. Volgens art. 4.3.1 van het landelijk strafprocesreglement beschikken beëdigde tolken en vertalers die in het strafproces worden ingezet bij voorkeur over de specialisatie tolk of vertaler in strafzaken als

³ Zie blz. 6, onderaan, van de Nota van Toelichting

bedoeld in het Besluit aanwijzen specialisatie (Stcrt. 2012, nr. 12136)⁴. Bij de aanbesteding van tolkdiensten zal hiervoor aandacht moeten zijn. Dat geldt ook voor art. 4.3.5 van het landelijk strafprocesreglement, inhoudende dat het openbaar ministerie er zorg voor draagt dat de tolk voorafgaand aan de tolkwerkzaamheden voldoende wordt geïnformeerd. De tolk ontvangt hiertoe volgens het strafprocesreglement ten minste een afschrift van de tenlastelegging.

De Raad adviseert de minister in de toelichting op het Bbtv in te gaan op de vraag hoe hieraan in het toekomstige stelsel van aanbestedingen van tolkdiensten uitvoering kan en zal worden gegeven.

In het kader van de Wet Bijzondere opnemings psychiatrie ziekenhuizen (hierna: Bopz) worden op zeer regelmatige basis tolken voor zittingen ingeschakeld. Ook in andere familie- en jeugdzaken komt het voor dat gebruik gemaakt moet worden van tolken, zij het minder frequent. Het aanbesteden van tolkdiensten, als gevolg waarvan een intermediair de tolk selecteert, zal ook in deze zaken gevolgen hebben, als tot aanbesteding besloten wordt. In familie- en jeugdzaken is in het bijzonder van belang dat de tolk ook simultaan tolkt. Om aan deze en andere specifieke behoeften van afnemers en bijzonderheden van opdrachten in het nieuwe stelsel tegemoet te kunnen komen, geeft de Raad in overweging te voorzien in meer specialisaties in het Rbtv, zodat vraag (van de afnemer) en aanbod (door de intermediair) goed op elkaar worden afgestemd en onnodig oponthoud – omdat niet de juiste tolk wordt geleverd – wordt voorkomen.

WERKLAST

De Raad verwacht niet dat de Besluiten leiden tot substantiële werklastgevolgen voor de Rechtspraak.

CONCLUSIE

De wijziging van het Bbtv stuit in zijn huidige vorm op een aantal bezwaren. De Raad vraagt u daarom om het Besluit op de in dit advies genoemde onderdelen te verduidelijken dan wel aan te passen.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies de Besluiten op belangrijke onderdelen worden gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van de Besluiten, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de inwerkingtreding van de Besluiten.

⁴ Ook de minister lijkt hiervan uit te gaan, gelet op TK 2011–2012, 33 355, nr. 3 p. 17

Hoogachtend,

drs. P. Arnoldus
Lid Raad voor de rechtspraak